

стандартів на пряму залежить від рівня державної підтримки, готовності бізнесу до трансформації та розвитку сучасної системи нефінансової звітності.

Література:

1. BDO Ukraine. (2025.). ESRS-звітність в Україні: впровадження європейських стандартів. [esrs-reporting-in-ukraine-implementing-european-standards](#)
2. Sustainalytics. EU Sustainable Finance Action Plan Solutions Suite. [eu-sustainable-finance-action-plan-solutions](#)
3. Baker McKenzie. (2026, March). ESG policy guide: What sustainability legislation means for luxury brands (Fourth edition). [pl-esg-policy-guide-2026.pdf](#)
4. UN Global Compact Network Ukraine. (2025, November). Дослідження потреб і викликів МСП у сфері ESG-стандартів. [ПОТРЕБИ-І-ВИКЛИКИ-МСП-У-СФЕРІ-ESG-СТАНДАРТІВ-ДОСЛІДЖЕННЯ-ГД-ООН-в-Україні-3.pdf](#)
5. Руденко, В. В., Козак, О., & Борзенкова, О. Д. (2025). Сталий розвиток ритейлу через впровадження ESG-стандартів у бізнес-практики. <https://www.a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/988/973>
6. Офіс зеленого переходу.(2025). Дослідження готовності бізнесу до впровадження ESG-стандартів: Висновки і рекомендації. [doslidzhennia-esg-2025-rekomendatsii-ofisu-zelenoho-perekhodu-1.pdf](#)
7. Чала, В. С., & Демидов, Б. Ю. (2025). Впровадження міжнародних норм ESG-аудиту підприємництва для індикації сталого розвитку України. [206-191-198-chala.pdf](#)
8. Green Transition Office. (2025). ESG standards and requirements in the EU and Ukraine: Amendments and expectations. [3-engl-web-dokumentu-wp4-esg-regulations.pdf](#)

Стецюк А.

«Комерційна діяльність та логістика», 1 курс,

Котіна Г.

к.е.н., доцент кафедри фінансів імені В. Федосова

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ПОДАТКОВИЙ ТИСК ЯК ЧИННИК ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СЕКТОРУ ФОП В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

В умовах воєнної економіки, зтяжної макроекономічної нестабільності та необхідності забезпечення фінансової стійкості держави Україна стикається з потребою одночасного збільшення бюджетних надходжень і збереження економічної активності малого бізнесу. У цьому контексті особливої актуальності набувають дискусії щодо реформування спрощеної системи оподаткування фізичних осіб-підприємців (ФОП), які пов'язані з реалізацією Національної стратегії доходів до 2030 року, співпрацею з МВФ та гармонізацією податкового законодавства України з нормами ЄС [5, 8]. Оскільки реформування податкової системи України, зокрема розширення податкової бази, боротьба з тіньовою економікою та обговорення можливого запровадження ПДВ для самозайнятих осіб, є частиною структурних зобов'язань держави в межах програми IMF Extended Fund Facility обсягом 8,1 млрд дол. США [5], питання реформування оподаткування ФОП виходить за межі суто внутрішньої податкової політики та стає елементом ширшої міжнародної фінансової та євроінтеграційної стратегії України.

Водночас сучасні дослідження свідчать, що чинна модель спрощеної системи оподаткування в Україні частково не відповідає підходам, які застосовуються у країнах ЄС, що також посилює аргументацію щодо необхідності її реформування [6]. Більше того, сектор ФОП у сучасних умовах виконує важливу функцію економічної адаптивності та забезпечення національної стійкості. Малий бізнес забезпечує самозайнятість

населення, підтримує локальні ринки, швидко адаптується до кризових умов та сприяє збереженню економічної активності навіть у період воєнних ризиків. Саме тому будь-які податкові реформи у цій сфері потребують особливо виваженого підходу. Європейська практика демонструє, що підтримка мікропідприємництва зазвичай супроводжується використанням спеціальних режимів оподаткування, спрощених процедур адміністрування та пільгових механізмів ПДВ для малого бізнесу [6].

Останнім часом активно обговорюються ініціативи щодо посилення податкового навантаження на ФОП через потенційне розширення застосування ПДВ, цифровізацію податкового контролю та посилення фінансового моніторингу. При цьому МВФ одночасно наголошує на необхідності детінізації економіки, частка якої в Україні, за окремими оцінками, може сягати близько 45% ВВП [5]. Проте реалізація реформ виключно через механічне підвищення податкового навантаження без створення стимулів до легальної діяльності може мати протилежний ефект — посилення тінізації, скорочення офіційної підприємницької активності та зменшення фактичної податкової бази. Світова практика також свідчить, що надмірно жорстке реформування спрощених режимів оподаткування без належних компенсаторних механізмів може стимулювати відтік підприємницького капіталу, скорочення ділової активності та зростання неформального сектору економіки [2, 6].

Крім того, у матеріалах Reuters зазначається, що український уряд уже намагався пом'якшити окремі вимоги щодо ПДВ для самозайнятих осіб через їхню політичну та соціальну чутливість [5]. Це додатково підтверджує необхідність диференційованого підходу до реформування спрощеної системи оподаткування з урахуванням специфіки мікробізнесу та його ролі у забезпеченні економічної стійкості держави.

Попри необхідність збільшення бюджетних надходжень та боротьби з ухиленням від оподаткування, надмірне посилення фіскального тиску на мікробізнес створює ризики дестабілізації сектору ФОП. Згідно з аналітичними матеріалами Центру Разумкова, реформа спрощеної системи оподаткування розглядається державою як інструмент боротьби з прихованою зайнятістю, псевдосамозайнятістю та схемами податкової мінімізації через використання ФОП [4]. Однак механічне посилення податкового навантаження без урахування реальної платоспроможності малого бізнесу може призвести до скорочення офіційної підприємницької активності та подальшого зростання тіньового сектору економіки. При цьому окремі дослідження визнають, що проблема полягає не лише у рівні податкового навантаження, а й у використанні спрощеної системи великими компаніями для мінімізації податкових зобов'язань через механізми штучного дроблення бізнесу та прихованої зайнятості [4, 8, 6].

Особливо небезпечним є ризик переходу частини підприємців у неформальний сектор. Світова економічна практика демонструє, що різке ускладнення податкового адміністрування або надмірне підвищення податкового навантаження для мікробізнесу часто стимулює масову тінізацію економічної діяльності через перехід на готівкові розрахунки поза банківською системою, штучне дроблення бізнесу на декілька ФОП з метою збереження пільгового режиму оподаткування, скорочення офіційного обороту та зниження фактичної податкової бази.

Особливо актуальною для України є проблема штучного використання ФОП великим бізнесом як інструменту податкової оптимізації, що створює викривлення конкурентного середовища та ускладнює реалізацію справедливої податкової політики.

Описані процеси частково пояснюються класичною концепцією кривої Лаффера, згідно з якою податкові надходження держави є функцією рівня податкового навантаження. Після досягнення певного критичного рівня зростання податків перестає забезпечувати збільшення бюджетних надходжень через скорочення економічної активності, ухилення від оподаткування та тінізацію бізнесу [8].

Сучасні міжнародні дослідження також підтверджують необхідність балансу між фіскальною ефективністю та збереженням стимулів до легальної підприємницької діяльності. Аналітики ЕУ підкреслюють, що ефективна податкова політика в умовах криз повинна поєднувати фіскальну мобілізацію із підтримкою конкурентоспроможності бізнесу та мінімізацією надмірного адміністративного навантаження [2]. Аналогічно міжнародні податкові консультанти KPMG звертають увагу на глобальну тенденцію переходу до цифрового податкового адміністрування та автоматичного обміну фінансовою інформацією замість виключно механічного підвищення ставок оподаткування [3].

Важливо враховувати, що податкове навантаження на ФОП уже демонструє тенденцію до зростання. За даними спеціалізованих податкових ресурсів, у 2026 році для ФОП 1 та 2 груп збільшуються суми єдиного податку, військового збору та ЄСВ через підвищення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму [1]. Одночасно дані ДПС свідчать, що в окремих секторах ефективно податкове навантаження на ФОП 3 групи вже є співставним або навіть вищим, ніж на підприємства на загальній системі оподаткування [7]. Це ставить під сумнів поширену тезу про надмірну «пільговість» усієї спрощеної системи. Крім того, міжнародний досвід демонструє, що навіть у країнах ЄС для малого бізнесу зберігаються спеціальні податкові режими та спрощені моделі адміністрування, оскільки мікропідприємництво розглядається як важливий елемент економічної стійкості та зайнятості населення [6].

Водночас слід визнати, що окремі компанії справді використовують механізм ФОП для мінімізації податкових платежів та приховування трудових відносин. Саме тому проблема полягає не у самому реформуванні спрощеної системи, а у ризику її фіскально жорсткого реформування без диференціації між реальним мікробізнесом та схемами податкової оптимізації.

Таким чином, проблема реформування спрощеної системи оподаткування полягає не у самому факті необхідності її модернізації, а у пошуку балансу між фіскальною ефективністю, детінізацією економіки, євроінтеграційними зобов'язаннями держави та збереженням економічної стійкості мікробізнесу. Податкова політика України повинна враховувати не лише короткострокові фіскальні потреби, але й довгострокову економічну стійкість сектору малого підприємництва. Надмірний податковий тиск може призвести до посилення тінізації економіки, скорочення легальної підприємницької активності та зменшення фактичної податкової бази. Саме тому для підвищення ефективності податкової політики доцільно зберегти спрощену систему оподаткування для реального мікробізнесу із мінімальним адміністративним навантаженням, посилювати боротьбу не з усіма ФОП, а з практиками штучного дроблення бізнесу та прихованої зайнятості, використовувати стимулюючі механізми детінізації замість виключно фіскально-карального підходу, розглянути можливість впровадження спеціальних режимів ПДВ та диференційованих ставок для окремих секторів малого бізнесу за моделлю країн ЄС, де широко застосовуються спрощені

механізми адміністрування для мікропідприємств, та посилювати цифровізацію податкового адміністрування та аналітику ризиків без надмірного ускладнення ведення малого бізнесу.

Отже, забезпечення національної стійкості в умовах війни вимагає не лише мобілізації бюджетних ресурсів, а й збереження адаптивного сектору малого підприємництва, який залишається одним із ключових елементів економічної стабільності України.

Література

1. 7eminar. (2026). 2025 vs 2026: як зросте податкове навантаження на ФОП. <https://7eminar.ua/news/12440-2025-vs-2026-yak-zroste-podatkove-navantazennya-na-fop>
2. EY. (2026). How governments are balancing competition and revenue needs. https://www.ey.com/en_gl/insights/tax/how-governments-are-balancing-competition-and-revenue-needs
3. KPMG. (2026). E-News Issue 228. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmgsites/xx/pdf/2026/04/e-news-228.pdf>
4. Razumkov Centre. (2026). Податкова політика України в умовах євроінтеграції та фіскальної стійкості. https://razumkov.org.ua/images/2026/03/26/2026_ISAR_TAXATION.pdf
5. Reuters. (2026, February 27). IMF says essential for Ukraine to push forward with reforms agreed under \$8.1 billion loan. <https://www.reuters.com/business/finance/imf-says-essential-ukraine-push-forward-with-reforms-agreed-under-81-bln-loan-2026-02-27/>
6. Валігура, В. А. (2026). Редизайн спрощеної системи оподаткування в умовах реалізації Національної стратегії доходів до 2030 року. *Фінанси України*, (3), 23-55. <https://doi.org/10.33763/finukr2026.03.023>
7. Дебет-Кредит. (2026). Податкове навантаження на ФОПів та юросіб: аналіз даних ДПС. <https://news.dtk.ua/simple/individual-single-tax/109545-podatkovye-navantazennia-na-fopiv-ta-iurosib-2026-analiz-danix-dps>
8. Кабінет Міністрів України. (2023). Національна стратегія доходів до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1218-р.
9. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).

Татаринів Д.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник - к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. В. Федосова Бороденко Т. М.

НЕДОСТОВІРНЕ ДЕКЛАРУВАННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвитку економіки України питання ефективного митного контролю набуває особливого значення, оскільки державний бюджет значною мірою залежить від митних надходжень [1]. Митні платежі виступають одним із основних джерел наповнення дохідної частини бюджету, забезпечуючи фінансування соціальних видатків, державних програм, оборонного сектору та функціонування органів державної влади. В умовах економічної нестабільності та воєнного стану значення митної системи для фінансової стабільності держави суттєво посилюється, адже саме митні надходження забезпечують стабільний приплив коштів до бюджету навіть у періоди спаду внутрішнього виробництва та скорочення ділової активності [2].

За оцінками науковців, частка митних платежів у структурі податкових доходів України перевищує 40 %, що свідчить про високий рівень залежності фінансової системи